

OBLAST STOMATOLOGIJE: DENTALNA PATOLOGIJA

UČESTALOST CRNIH HROMOGENIH DISKOLORACIJA BAKTERIJSKOG PORIJEKLA U POPULACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Samra Alić¹, Samra Korać², Elmedin Bajrić¹,
Zerina Kućinar¹, Adna Kobašlija³

¹Katedra za preventivnu stomatologiju i pedodontiju,

²Katedra za dentalnu patologiju s endodontijom,

³ Katedra za ortodontiju, Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

SAŽETAK

Uvod: Crne hromogene diskoloracije zuba (BS) ubrajaju se u vanjska površinska obojenja zuba koje nastaju kao posljedica djelovanja specifičnih hromatogenih bakterija. Zastupljene su u mliječnoj i u stalnoj denticiji, rijetko samo na jednom zubu, sa učestalošću između 2-20%. Diskoloracije su lokalizirane na caklini u cervikalnoj trećini zuba, prateći rub gingive, u vidu konfluentnih tačaka koje se spajaju u tamne pigmentirane linije. Čvrsto su pričvršćene za zub, i teško ih je ukloniti konvencionalnom četkicom i pastom za zube.

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi zastupljenost crnih hromogenih diskoloracija na zubima u populaciji Bosne i Hercegovine.

Materijal i metode: U provedenom istraživanju slučajnim odabirom bilo je obuhvaćeno 200 pacijenata oba pola, prosječne starosti 25 godina. Kliničkim pregledom izvršena je registracija prevalence BS, te gradacija diskoloracija prema indexu Shourie na tri stepena (BS I, BS II, BS III). Statistička analiza obavljena je pomoću softverskog programa „SPSS Statistics 22.0“, na nivou značajnosti $p < 0,05$.

Rezultati: Diskoloracije su bile prisutne kod 45 (22,5 %) ispitanika i to BS I (13; 6.5%) i BS II (32; 16.0%). Diskoloracije BS I zahvatale su prosječno 16,08 zuba, statistički više kod ispitanica ($p=0,026$). Nasuprot tome, BS II je zahvaćeno prosječno 6,63 zuba, više kod ispitanika ($p=0,003$).

Zaključak: Naše istraživanje je pokazalo visoku prevalencu (22,5%) crnih hromogenih diskoloracija u mladoj populaciji Bosne i Hercegovine. Nisu utvrđene diskoloracije trećeg stepena.

Ključne riječi: bakterija, crne pigmentacije, crne mrlje, diskoloracija, estetika.

FIELD OF DENTISTRY: DENTAL PATHOLOGY

PREVALENCE OF BLACK CHROMOGENIC DISCOLORATIONS OF BACTERIAL GENESIS IN THE POPULATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Samra Alić¹, Samra Korać², Elmedin Bajrić¹,
Zerina Kućinar¹, Adna Kobašlija³

¹ Department of Preventive Dentistry and Pedodontics,

² Department of Dental Pathology with Endodontics,

³ Department of Orthodontics, Faculty of Dental Medicine with Dental Clinical Center, University of Sarajevo, Bosnia, and Herzegovina

ABSTRACT

Introduction: Black chromogenic tooth discoloration (BS) is an external superficial discoloration of the teeth that occurs as a result of the action of specific chromatogenic bacteria. Their frequency is between 2-20% and they occur in both dentition types. Discoloration is localized on the enamel in the cervical third of the tooth, following the edge of the gingiva, in the form of confluent points that merge into dark pigmented lines. They are firmly attached to the tooth and difficult to remove with a toothbrush and toothpaste.

The aim of this study was to determine the prevalence of BS in the teeth of Bosnia and Herzegovina populations.

Materials and Methods: This study included 200 patients of both sexes. The average age of the participants was 25 years and they were randomly selected. Clinical examination was performed to determine the prevalence of BS and gradation of discolorations according to the Shourie index to three degrees (BS I, BS II, and BS III). Statistical analysis was performed using the software program "SPSS Statistics 22.0", with a significance level of $p < 0.05$.

Results: Discoloration was present in 45 patients (22.5%), BS I in 13 (6.5%), and BS II in 32 (16.0%). BS I discoloration affected an average of 16.08 teeth, statistically more in females ($p=0.026$). However, BS II affected an average of 6.63 teeth, significantly more in the males ($p=0.003$).

Conclusion: Our study showed a high prevalence (22.5%) of BS in young populations of Bosnia and Herzegovina. No third-degree discoloration was detected.

Keywords: bacteria, black pigmentation, black spots, discoloration, aesthetics.

OBLAST STOMATOLOGIJE: DJEČJA STOMATOLOGIJA

**ULOGA EDUKACIJE RODITELJA I DJECE
PREDŠKOLSKO DOBI U ODRŽAVANJU
ORALNE HIGIJENE****Alma Husović, Lamija Rustempašić, Amina Ajdinović,
Amila Zukanović**Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom,
Univerzitet u Sarajevu**SAŽETAK**

Oralno zdravlje djece predškolske dobi ključno je za njihov cjelokupni razvoj, a rane navike u održavanju oralne higijene značajno utiču na dugoročno zdravlje usne šupljine. Edukacija roditelja i djece o pravilnom održavanju oralne higijene igra presudnu ulogu u prevenciji karijesa i drugih dentalnih oboljenja.

Cilj istraživanja bio je ispitati ulogu i edukaciju roditelja i djece u održavanju oralne higijene.

U istraživanju je učestvovalo 52 djece iz 2 sarajevska vrtića (uzrast 3-6 godina) i njihovi roditelji. Najprije, online anketa je sprovedena u svrhu procjene početnog znanja i navika roditelja i djece te stavova i prepreka vezanih za oralnu higijenu, a potom su obavljani pregledi djece u vrtićima tokom kojih su djeci postavljena pitanja vezana za navike oralne higijene. Također je određen kepi indeks i procijenjen nivo održavanja oralne higijene. Nakon pregleda djece u vrtićima, roditeljima je poslan online edukativni materijal. Zatim je ponovljen stomatološki pregled u vrtićima gdje se konačno ispitao nivo održavanja oralne higijene, a roditeljima je ponovo sprovedena online anketa u svrhu procjene nivoa znanja i navika nakon odgledanog edukativnog videa.

Nakon pregleda ustanovljeno da kod ispitanika kepi indeks iznosi 5,46. Na pitanje ko nadzire ili pomaže djetetu u pranju zuba, 53,6% roditelja je odgovorilo da pomaže ili nadzire povremeno, dok su ostali odgovorili da rijetko ili nikada ne nadziru svoje dijete 46,4%. Pomoću ankete utvrđeno je koji su glavni izazovi u održavanju redovne oralne higijene kod djece. 47,8% roditelja je odgovorilo da je to otpor djeteta, 27,5% nedostatak vremena, 11,6% nedovoljno znanja o pravilnoj higijeni, dok su ostali roditelji naveli i finansijske prepreke i nezainteresovanost djece. Na ponovljenu anketu odgovorilo je samo 22 roditelja od ukupnih 69. Vidljivo je povećanje znanja i prakse vezano za upotrebu fluorida, kao i poboljšanje u održavanju oralne higijene kod djece.

Rezultati ukazuju na to da je edukacija roditelja ključ ka zdravoj usnoj šupljini djece.

Ključne riječi: edukacija, djeca, roditelji, oralna higijena

FIELD OF DENTISTRY: PEDIATRIC DENTISTRY

**THE ROLE OF EDUCATION OF PARENTS
AND PRESCHOOL CHILDREN IN MAINTAINING
ORAL HYGIENE****Alma Husović (presenting author), Dr. Lamija Rustempašić,
Amina Ajdinović, Amila Zukanović DDM, PhD**Faculty of Dentistry with Dental Clinical Centre, University of
Sarajevo**ABSTRACT**

Oral health in preschool children is crucial for their overall development, and early habits in maintaining oral hygiene significantly impact long-term oral health. Educating both parents and children about proper oral hygiene plays a vital role in the prevention of cavities and other dental diseases.

The aim of this study was to examine the role of parents and children in maintaining oral hygiene.

The study involved 52 children from two Sarajevo preschools (aged 3-6 years) and their parents. Initially, an online survey was conducted to assess the parents' and children's initial knowledge, habits, attitudes, and barriers related to oral hygiene. This was followed by dental examinations in the preschools, during which children were asked questions about their oral hygiene habits. A plaque index was also determined, and the level of oral hygiene maintenance was assessed. After the dental check-ups, online educational materials were sent to parents. A follow-up dental examination was carried out in the preschools, where the level of oral hygiene was reassessed, and a second online survey was conducted with the parents to evaluate their knowledge and habits after watching the educational video.

Following the check-ups, it was found that the plaque index was 5.46. When asked who supervises or helps the child with tooth brushing, 53.6% of parents answered that they help or supervise occasionally, while the rest responded that they rarely or never supervise their child (46.4%). The survey revealed the main challenges in maintaining regular oral hygiene in children: 47.8% of parents mentioned the child's resistance, 27.5% cited lack of time, 11.6% mentioned insufficient knowledge about proper hygiene, while other parents noted financial barriers and the child's lack of interest. Only 22 parents responded to the follow-up survey out of the total 69. There was a noticeable increase in knowledge and practice regarding fluoride use, as well as an improvement in the maintenance of children's oral hygiene.

The results indicate that parental education is key to maintaining children's oral health.

Keywords: education, children, parents, oral hygiene

OBLAST STOMATOLOGIJE: OPŠTA STOMATOLOŠKA PRAKSA

HITNA MEDICINSKA STANJA U STOMATOLOŠKOJ ORDINACIJI**Adisa Filipović–Goga¹, Selma Ćosović², Ineta Šehović³**¹ JU Dom zdravlja sa stacionarom Kakanj, ambulanta opšte stomatologije² Prijemna ambulanta Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu³ Klinika za dentalnu patologiju i endodonciju, Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu**SAŽETAK**

Hitna medicinska stanja (HMS) u stomatološkoj praksi nisu sporadična pojava, te se kao i sva akutna stanja moraju odmah i tretirati. Svi članovi stomatološkog tima trebaju biti dobro obučeni za pravovremenu reakciju i adekvatno zbrinjavanje. Takva stanja se mogu desiti u bilo kojoj fazi stomatološke intervencije. Većinom se događaju zbog stresa i straha od boli. Mogu se javiti kao komplikacija opšteg zdravstvenog stanja pacijenta, te kao reakcije na određene lijekove koji se koriste tokom stomatološke intervencije.

HMS u stomatološkoj praksi su klasificirana na: gubitak svijesti, poremećaji svijesti, poremećaj disanja, bol u prsima i alergijske reakcije.

Sprečavanje nastanka ovakvih stanja u stomatološkoj ordinaciji može se postići samo poznavanjem mogućih komplikacija, poštivanja svih protokola u radu, s posebnim naglaskom na anamnezu, koja ako se adekvatno provede, može spriječiti nastanak istih. S druge strane, većina komplikacija nastaje kao rezultat straha i stresa u stomatološkoj ordinaciji, pa je pristup pacijentu sa psihološkog aspekta veoma bitan i može pomoći sprečavanju nastanka ovih stanja.

Hitna stanja moraju se brzo i adekvatno tretirati. Adekvatno reagovanje svih članova stomatološkog tima i kontrola nad nastalom situacijom, obično dovode do poboljšanja opšteg stanja. Ukoliko sve poduzete mjere ne rezultiraju poboljšanjem, bitno je odmah pozvati hitnu pomoć. U svakoj stomatološkoj ordinaciji od ključne su važnosti edukacija osoblja za intervencije kod hitnih stanja u stomatologiji i kontinuirano obnavljanje znanja o hitnim stanjima.

Ključne riječi: hitna stanja, anamneza, rizici za HMS, preventivne mjere

FIELD OF DENTISTRY: GENERAL DENTAL PRACTICE

MEDICAL EMERGENCIES IN THE DENTAL OFFICE**Adisa Filipović–Goga¹, Selma Ćosović², Ineta Šehović³**

1 Kakanj Public Institution Health Center with an Inpatient Clinic, General Dentistry Clinic

2 Pre-Admission Clinic of the Faculty of Dentistry with the Dental Clinical Center of the University of Sarajevo

3 Clinic for Dental Pathology and Endodontics, Faculty of Dentistry with the Dental Clinical Center, University of Sarajevo

ABSTRACT

Medical emergencies (MEs) in dental practice are not rare occurrences and, like all acute conditions, require immediate treatment. All dental team members should be thoroughly trained to respond promptly and provide adequate care. These emergencies can occur at any stage of a dental intervention. They are most commonly triggered by stress and fear of pain but can also result from complications arising from the patient's overall health or as a reaction to certain medications used during the dental intervention.

MEs in dental practice can be categorized as follows: loss of consciousness, disorders of consciousness, breathing disorders, chest pain, and allergic reactions.

Preventing such conditions in the dental office can only be achieved by understanding potential complications and strictly adhering to all protocols, with particular emphasis on the patient's medical history, which, when properly obtained, can help prevent these complications. Additionally, many complications arise from fear and stress experienced in the dental office, so addressing the patient from a psychological perspective is crucial and can play a significant role in preventing these conditions.

Emergencies must be treated promptly and appropriately. An adequate response from all dental team members and effective control of the situation typically improve the patient's condition. If no improvement is observed despite all the measures taken, it is crucial to call an ambulance immediately. In every dental office, it is essential to educate the staff on how to respond during emergency dental interventions and to continuously enhance their knowledge of handling such situations.

Keywords: emergencies, medical history, risks leading to MEs, preventive measures.

OBLAST STOMATOLOGIJE: ORALNA HIRURGIJA

ZNAČAJ MULTIDISCIPLINARNOG PRISTUPA U LIJEČENJU ONKOLOŠKIH PACIJENATA NA BISFOSFONATNOJ TERAPIJI: DENTALNI ASPEKT**Anela Hardaga- Muzurović¹, Sadeta Šečić²**¹Univerzitet u Sarajevu Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom; Klinika za oralnu hirurgiju²Univerzitet u Sarajevu Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom; Katedra za oralnu hirurgiju sa dentalnom implantologijom**SAŽETAK**

Uvod: Bisfosfonati pripadaju grupi antiresorptivnih lijekova i predstavljaju ključni terapijski modalitet u liječenju onkoloških pacijenata sa koštanim metastazama i osteolitičkim lezijama. Svojim specifičnim djelovanjem doprinose smanjenju skeletnih komplikacija i poboljšanju kvaliteta života onkoloških pacijenata. Međutim, njihova dugotrajna primjena nosi rizik od razvoja teške posljedične, često refraktorne komplikacije označene kao Bisfosfonatima indukovana osteonekroza vilica (BIONJ), koja zahtjeva poseban pristup u liječenju. Multidisciplinarni pristup, koji uključuje onkologe, oralne i maksilofacijalne hirurge, stomatologe, ortopede, radiologe i druge zdravstvene profesionalce, od suštinskog je značaja za pravovremenu procjenu rizika, prevenciju komplikacija i optimalno vođenje terapije. Cilj ovog rada je da istakne važnost multidisciplinarnog saradnje u planiranju stomatološkog liječenja onkoloških pacijenata na bisfosfonatnoj terapiji uz poseban osvrt na strategije prevencije, ranu dijagnostiku i terapijske protokole.

Materijali i metode: Rad je baziran na analizi relevantne literature pretražene putem PubMed i Scopus baze podataka, uz fokus na strategije prevencije i liječenja BIONJ. Pored toga, uključeni su i primjeri iz vlastite kliničke prakse, koji ilustriraju ključne aspekte multidisciplinarnog pristupa u liječenju onkoloških pacijenata na bisfosfonatnoj terapiji.

Rezultati: Multidisciplinarna saradnja omogućava: ranu identifikaciju rizičnih pacijenata, individualizovane stomatološke intervencije, bolju kontrolu komplikacija i optimizaciju terapijskih protokola.

Zaključak: Integracija znanja i iskustava različitih specijalnosti ne samo da poboljšava kliničke ishode već i unapređuje kvalitet života pacijenata kroz individualizovani terapijski pristup.

Ključne riječi: bisfosfonati, onkološki pacijenti, osteonekroza vilica, multidisciplinarni pristup, prevencija.

FIELD OF DENTISTRY: ORAL SURGERY

THE IMPORTANCE OF MULTIDISCIPLINARY COLLABORATION IN THE MANAGEMENT OF ONCOLOGY PATIENTS UNDER BISPHOSPHONATE THERAPY: A DENTAL PERSPECTIVE**Anela Hardaga- Muzurović¹, Sadeta Šečić²**¹Oral Surgery Clinic, Faculty of Dentistry with Dental Clinical Center, University of Sarajevo²Department of Oral Surgery with Dental Implantology, Faculty of Dentistry with Dental Clinical Center, University of Sarajevo**ABSTRACT**

Introduction: Bisphosphonates belong to the group of antiresorptiv medications and represent a key therapeutic modality in the treatment of oncology patients with bone metastases and osteolytic lesions. Their administration significantly reduces morbidity and improves quality of life. However, their long – term use carries the risk of severe, often refractory complications, classified as bisphosphonate – related osteonecrosis of the jaws (BRONJ), which requires a specialized treatment approach. A multidisciplinary approach, involving oncologists, oral and maxillofacial surgeons, dentists, orthopedic specialists, radiologists, and other relevant healthcare professionals is essential for accurate risk assessment, complication prevention, and optimal therapy management. The aim of this paper is to emphasize the significance of multidisciplinary collaboration in planning dental care for oncology patients receiving bisphosphonate therapy, with a particular focus on prevention strategies, early diagnosis, and therapeutic protocols.

Materials and Methods: This review is based on an analysis of relevant literature retrieved from PubMed and Scopus databases, focusing on strategies for the prevention and management of BRONJ. Additionally, examples from personal clinical practice have been included to illustrate key aspects of the multidisciplinary approach in managing oncology patients undergoing bisphosphonate therapy.

Results: Multidisciplinary collaboration enables : early identification of high –risk patients, individualized dental interventions, improved management of complications and optimization of therapeutic protocols.

Conclusion: The integration of dental and oncological care is essential for reducing the incidence of BRONJ and improving treatment outcomes in oncology patients receiving bisphosphonate therapy.

Keywords: bisphosphonates, oncology patients, osteonecrosis of the jaw, multidisciplinary approach, prevention.

OBLAST STOMATOLOGIJE: ORALNA HIRURGIJA

TREĆI MOLARI – IZAZOVI DIJAGNOSTIKE I HIRURŠKOG TRETMANA

Elvana Sobo¹, Faruk Ljaljević¹, Anela Hardaga-Muzurović¹, Nermine Ibradžić²¹ Univerzitet u Sarajevu, Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom; Klinika za oralnu hirurgiju² Dom zdravlja Bihać

SAŽETAK

Uvod: Hirurški tretman impaktiranih trećih molara predstavlja čestu intervenciju u oralnoj hirurgiji, te zahtijeva detaljan dijagnostički protokol i hirurški tretman, s obzirom na varijacije u njihovom položaju i činjenicu da mogu dovesti do pojave cističnih lezija.

Cilj: Autori su nastojali kroz rijedak i kompleksan slučaj impaktiranog maksilarnog trećeg molara, prikazati važnost dijagnostičkog i hirurškog protokola.

Materijali i metode: U radu je predstavljen slučaj pacijentice koja je upućena na Kliniku za oralnu hirurgiju, zbog tegoba u području maksile sa lijeve strane, pojave neugodnog mirisa i slankastog okusa u ustima, a koje su perzistirale nekoliko mjeseci.

Prethodno urađeni klinički pregled i OPG snimak nisu ukazivali da bi uzrok tegoba mogao biti impaktirani treći maksilarni molar. Na Klinici su urađeni detaljan klinički pregled i 3D CBCT snimak, na kojem se registruje visoko impaktiran zub 28, te rtg svjetlina koja najvjerojatnije odgovara dentigiroznoj cisti. Hirurški tretman podrazumijevao je ekstrakciju impaktiranog zuba 28, enukleaciju cistične lezije, ekstrakciju zuba 27 usljed koštane destrukcije.

Rezultat: Opisani slučaj imao je pozitivan ishod u vidu mekotkivnog i koštanog cijeljenja, što je potvrđeno postoperativnim pregledima i radiološkim kontrolama.

Zaključak: Pravilna i rana dijagnostika ovakve patologije ključne su za adekvatnu terapiju iste, te sprječavanje eventualnih komplikacija.

Ključne riječi: impaktirani treći molari, rtg dijagnostika, hirurški protokol, dentigirozne ciste.

FIELD OF DENTISTRY: ORAL SURGERY

THIRD MOLARS – DIAGNOSTIC AND SURGICAL TREATMENT CHALLENGES

Elvana Sobo¹, Faruk Ljaljević¹, Anela Hardaga-Muzurović¹, Nermine Ibradžić²¹ University of Sarajevo, Faculty of Dentistry with Dental Clinical Center; Clinic for Oral Surgery² Health Centre Bihać

ABSTRACT

Introduction: Surgical treatment of impacted third molars is a common intervention in oral surgery. Given their variations in position and the fact that they can lead to the appearance of cystic lesions, this requires a detailed diagnostic protocol and surgical treatment.

Objective: The authors sought to demonstrate the importance of diagnostic and surgical protocols through a rare and complex case of an impacted maxillary third molar.

Materials and methods: The paper presents the case of a patient who was referred to the Clinic due to complaints in the maxillary area on the left side, the appearance of an unpleasant odor, and a salty taste in the mouth that had persisted for several months.

A previous clinical examination and OPG scan did not indicate that the cause of the problems could be impacted maxillary third molar. At the Clinic, another clinic examination and 3D CBCT scan were performed, which revealed a high impacted maxillary third molar (#28), and x-ray brightness that most likely corresponds to a dentigerous cyst. Surgical treatment included extraction of the impacted third molar, enucleation of the cyst lesion, and extraction of tooth 27, due to bone destruction.

Result: The described case had a positive outcome in the form of soft tissue and bone healing, which was confirmed by postoperative examinations and radiological controls.

Conclusion: Correct and early diagnosis of this pathology is crucial for adequate therapy and prevention of complications.

Keywords: impacted third molars, x-ray diagnostics, surgical protocol, dentigerous cysts.

OBLAST STOMATOLOGIJE: ORTODONCIJA

MEDIOTRUZIJSKI KONTAKTI I NJIHOV UTICAJ NA NASTANAK ZNAKOVA I SIMPTOMA TEMPOROMANDIBULARNIH DISFUNKCIJA**Alma Mušanović¹, Azra Jelešković², Amela Kadić¹, Zerina Sačak¹, Amina Habota³**¹Klinika za ortodonciju, Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom, Univerzitet u Sarajevu²Katedra za ortodonciju, Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom, Univerzitet u Sarajevu³Privatna stomatološka ordinacija „Dr Amina Habota“**SAŽETAK**

Mediotruzijski kontakti se svrstavaju u kategoriju okluzalne traume. Okluzija može biti povezana sa razvojem TMD-a utičući na ortopedsku nestabilnost mandibule. Materijal i metode: 300 ispitanika je bilo podijeljeno u dvije starosne skupine, od 14 do 18 godina i od 25 do 30 godina. Po 75 ispitanika iz obje starosne skupine, podijeljeni na muške i ženske, činili su kontrolne i eksperimentalne grupe. Rezultati: Rezultati ovog istraživanja pokazuju da se mediotruzijski kontakti trebaju smatrati potencijalnim faktorima rizika za nastanak temporomandibularnih disfunkcija. Ispitanici eksperimentalne grupe imali su statistički signifikantno veću ($p < 0,003$) učestalost bola u poređenju na kontrolnu grupu ispitanika. Značajno učestaliju pojavu škljocanja u zglobov imali su ispitanici eksperimentalne grupe (26,7%) u poređenju na kontrolnu grupu (3,3%). Zaključak: Na osnovu dobivenih rezultata može se ustanoviti da je povećana incidenca znakova i simptoma TMD-a kod ispitanika sa prisutnim mediotruzijskim kontaktima.

Ključne riječi: temporomandibularne disfunkcije, malokluzije, mediotruzijski kontakti

FIELD OF DENTISTRY: ORTHODONTICS

MEDIOTRUSIVE OCCLUSAL CONTACTS AND THE IMPACT ON SIGNS AND SYMPTOMS OF TEMPOROMANDIBULAR JOINT DISORDERS**Alma Mušanović¹, Azra Jelešković², Amela Kadić¹, Zerina Sačak¹, Amina Habota³**¹Clinic of Orthodontics, Faculty of Dentistry with Dental Clinical Center, University of Sarajevo²Department of Orthodontics, Faculty of Dentistry with Dental Clinical Center, University of Sarajevo³Private Practice „Dr Amina Habota“**ABSTRACT**

Mediotrusive occlusal contacts fall into the category of occlusal trauma. Occlusion may be associated with TMD development in terms of causing orthopaedic instability of the mandible. . Materials and methods: 300 respondents were divided into two age groups, Group 1- the patients of 14 to 18, and Group 2_ the patients of 25 to 30 years of age. The control and experimental groups were made of 75 patients from each age group, stratified by gender. Results: The results of this study suggest that mediotrusive occlusal contacts should be considered as potential risk factors of the occurrence of TMD dysfunction. Patients in the experimental group show a statistically significantly higher ($p < 0.003$) incidence of pain compared to the patients in the control group. A more frequent occurrence of joint clicking was statistically significantly reported by patients in the experimental group (26.7%) compared to the control group (3.3%). Conclusion: The prevalence of signs and symptoms of TMD in patients with mediotrusive contacts is higher than in the control group.

Key words: temporomandibular joint disorders, malocclusion, mediotrusive contact

OBLAST STOMATOLOGIJE: PREVENTIVNA STOMATOLOGIJA

**ORALNO ZDRAVLJE I UPOTREBA
UGLJIKOHIDRATA KOD DJECE**Belkisa Hodžić¹, Elmedin Bajrić², Selam Omerkić³¹ JZU Dom zdravlja Živinice² Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom
Sarajevo³ Stomatološka ordinacija Dental care Tuzla**SAŽETAK**

Uvod: Najznačajniji uticaj ugljikohidrata na oralno zdravlje, ogleda se u tome što je pri njihovoj konzumaciji povećan rizik od nastanka karijesa. Na osnovu navedenog i mnogih istraživanja koja su provedena, posvećenost roditelja u održavanju pravilne ishrane i oralne higijene kod djece je od presudnog značaja za dobro oralno zdravlje djeteta.

Metodologija i cilj istraživanja: Istraživanje je obuhvatilo anketiranje roditelja od 40 učenika prvog razreda osnovne škole, koji su tokom 2023. godine dolazili na stomatološke preglede u JZU "Dom zdravlja" Živinice. Roditelji ispitanika su davali odgovore na anketni upitnik. Cilj istraživanja bio je utvrditi učestalost upotrebe ugljikohidrata kod djece, kao i njihov uticaj na oralno zdravlje djeteta.

Rezultati: Istraživanje je obuhvatilo odgovore od 40 roditelja. 50% roditelja ispitanika se izjasnilo da dijete svaki dan konzumira čokoladu, samo 8% roditelja je potvrdilo da djeca ugljikohidrate konzumiraju nekoliko puta mjesečno. 12% ispitanika se izjasnilo da njihovo dijete svaki dan pije čaj sa šećerom, a 57% roditelja se izjasnilo da su ugljikohidrati sastavni dio međuobroka djeteta. Na pitanje o učestalosti konzumacije zaslađenih napitaka, 35% roditelja se izjasnilo da djeca koriste zaslađene napitke.

Zaključak: Na temelju dobivenih rezultata istraživanja došlo se do zaključka da su u svakodnevnoj konzumaciji kod velikog broja djece prisutni ugljikohidrati. Prekomjerni unos ugljikohidrata povećava rizik od oralnih problema kod djece, uključujući karijes i druge zubne bolesti, te je važno više raditi na promociji oralnog zdravlja, edukaciji roditelja i djece.

Ključne riječi: oralno zdravlje, ugljikohidrati, karijes

FIELD OF DENTISTRY: PREVENTIVE DENTISTRY

**ORAL HEALTH AND CARBOHYDRATE
CONSUMPTION IN CHILDREN**Belkisa Hodžić¹, Elmedin Bajrić², Selam Omerkić³¹ JZU Dom zdravlja Živinice² Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom
Sarajevo³ Stomatološka ordinacija Dental care Tuzla**ABSTRACT**

Introduction: The most notable impact of carbohydrates on oral health is the increased risk of tooth decay associated with their consumption. Based on this and numerous studies conducted, parental involvement in maintaining proper nutrition and oral hygiene in children is crucial for good oral health.

Methodology and Objective: The study surveyed 40 parents of first-grade elementary school students who visited the "Public Health Center" in Živinice in 2023. The parents completed a questionnaire regarding their children's carbohydrate consumption. The objective of the study was to determine the frequency of carbohydrate intake in children and its impact on their oral health.

Results: The study received responses from 40 parents. Half of the parents (50%) reported that their child consumes chocolate daily, while only 8% stated that their children consume carbohydrates just a few times a month. 12% of parents mentioned their children drink sweetened tea daily, and 57% confirmed that carbohydrates are a regular part of their child's snacks. Regarding the consumption of sugary drinks, 35% of parents reported that their children use sweetened beverages.

Conclusion: The findings of the study indicate that a significant number of children consume carbohydrates daily. Excessive carbohydrate intake increases the risk of oral health problems, including tooth decay and other dental issues. Therefore, promoting oral health and educating both parents and children is crucial.

Keywords: oral health, carbohydrate, caries

OBLAST STOMATOLOGIJE: PREVENTIVNA STOMATOLOGIJA

ESTETIKA I DIJASTEME U MLIJEČNOJ DENTICIJU – STAV I PERCEPCIJA RODITELJA**Lamija Rustempašić, Alma Husović,
Alisa Tiro, Amila Zukanović**Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom
Univerziteta u Sarajevu**SAŽETAK**

Uvod: Izloženost estetskim trendovima putem medija i društvenih mreža evidentna je u stomatološkim ordinacijama, gdje pacijenti često zahtijevaju „bijele zube“, „lijepo poredane“ i „bez razmaka“. Dok su dijasteme u mliječnoj denticiji fiziološki nalaz i ukazuju na prostor za stalne zube, estetski trendovi koji se odnose na stalnu denticiju mogu utjecati na percepciju mliječnih zuba. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnosi li se estetski trendovi u vezi s stalnim zubima i na mliječnu denticiju.

Materijali i metode: U istraživanju je učestvovalo ukupno 69 ispitanika - roditelja djece predškolskog uzrasta, koja pohađaju dva sarajevska vrtića. Roditelji su ispunili online upitnik s fotografijama i shematskim prikazima mliječnih zuba s dijastemama i bez njih (Baumesova klasifikacija), te odgovorili na pitanja o percepciji dentalne estetike.

Rezultati: Rezultati su pokazali da 81,2% roditelja smatra da su mliječni zubi bez dijastema estetski prihvatljiviji, dok 78,3% preferira shematski prikaz zuba bez dijastema. Također, roditelji često povezuju „lijepu“ mliječnu denticiju sa „zdravim“, „pravilno poredanim“ i „bez razmaka“ zubima.

Zaključak: Preference pacijenata po pitanju izbora i provođenja stomatološkog tretmana u kontekstu dentalne estetike u mliječnoj denticiji, trebaju se pažljivo razmotriti. Zadatak stomatologa je da educira roditelje o značaju i ulozi dijastema u mliječnoj denticiji.

Ključne riječi: dijasteme, mliječna denticija, roditelji, percepcija, estetika

FIELD OF DENTISTRY: PREVENTIVE DENTISTRY

AESTHETICS AND DIASTEMAS IN PRIMARY DENTITION – PARENTS' ATTITUDES AND PERCEPTIONS**Lamija Rustempašić, Alma Husović,
Alisa Tiro, Amila Zukanović**Faculty of Dentistry with the Dental Clinical Center Sarajevo,
Bosnia and Herzegovina**ABSTRACT**

Introduction: Exposure to aesthetic trends through media and social networks is evident in dental offices, where patients often demand "white teeth", "nicely aligned" and "gap-free". While diastemas in primary dentition are a physiological finding and indicate space for permanent teeth, aesthetic trends related to permanent dentition can affect the perception of primary teeth. The aim of this research was to examine whether aesthetic trends related to permanent teeth also apply to the primary dentition.

Materials and methods: A total of 69 respondents participated in the research - parents of preschool children attending two kindergartens in Sarajevo. Parents filled out an online questionnaire with photographs and schematic representations of primary teeth with and without diastemas (Baumes classification), and answered questions about the perception of dental aesthetics.

Results: The results showed that 81.2% of parents think that primary teeth without diastema are more aesthetically acceptable, while 78.3% prefer a schematic representation of teeth without diastema. Also, parents often associate "beautiful" primary dentition with "healthy", "properly aligned" and "gap-free" teeth.

Conclusion: Patient preferences regarding the choice and implementation of dental treatment in the context of dental aesthetics in primary dentition should be carefully considered. The dentist's task is to educate parents about the importance and role of diastema in primary dentition.

Key words: diastema, primary dentition, parents, perception, aesthetics

OBLAST STOMATOLOGIJE: STOMATOLOŠKA PROTETIKA

KOMPLETNA ORALNA REHABILITACIJA KOD OVISNIKA O OPIOIDNIM ANALGETICIMA I KANABISU

Lejla Hodžić¹, Ida Mulić², Nizama Šukurović³¹ Privatne stomatološke ordinacije "DR HODŽIĆ" u Sarajevu,² Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom
Univerziteta u Sarajevu³ Zavod za bolesti i ovisnosti Kantona Sarajevo

SAŽETAK

Upotreba psihoaktivnih supstanci (PAS) je veliki problem u današnjem zdravstvu, uz poseban osvrt na korištenje opioidnih analgetika. Konzumacija istih narušava dugoročno kako psihičko, tako somatsko i oralno zdravlje.

U našem prikazu slučaja radi se o mladiću (28) korisniku PAS od 14. godine sa dominacijom opioidnih analgetika (tramadol i kanabisa), koje su hemijskim uticajem, uz suha usta i uz hiperaciditet, potpuno razorile tvrdu zubnu supstancu što je dovelo do gubitka svih zuba u gornjoj vilici i deset zuba u donjoj vilici.

Materijal i metode: nakon prvog pregleda i niza dijagnostičkih procedura pacijentu je predloženo da se ekstrahiraju zaostali korijenovi u gornjoj vilici; također i ekstrakcija zaostalih korijenova u donjoj vilici, uz endodontski tretman dva zuba, i preparaciju šest zuba za protetski nadomjestak. Nakon provedenih terapijskih procedura uzeti su otisci za završne protetske radove.

Rezultati: Terapijski postupci su rezultirali potpunom oralnom rehabilitacijom, uspostavom normalne žvačne i govorne funkcije i najboljim estetskim rješenjem.

Uz stomatološki rad obavljena je konsultacija sa adiktologom (neuropsihijatom) te data preporuka za liječenje aktualne ovisnosti, što će u konačnici dovesti do većeg samopouzdanja, samopoštovanja i boljeg kvaliteta života.

Zaključci: Ovisnici o PAS zanemaruju kako cjelokupno tako i oralno zdravlje. Stigma i diskriminacija ovih pacijenata dotiče i stomatologe te bi kontinuirana medicinska edukacija ove vrste zdravstvenih profesionalaca iz domena adiktologije u mnogome olakšala rad sa ovom vrstom pacijenata.

Ključne riječi: oralno zdravlje, oralna rehabilitacija, protetski nadomjestak, PAS i ovisnost

FIELD OF DENTISTRY: PROSTHODONTICS

COMPLETE ORAL REHABILITATION FOR OPIOID ANALGESICS AND CANNABIS ADDICTS

Lejla Hodžić¹, Ida Mulić², Nizama Šukurović³¹ Private Dental Practice "DR HODŽIĆ" in Sarajevo² Faculty of Dentistry with the Dental Clinical Center, University of
Sarajevo³ Institute for Substance Use Disorders of Sarajevo Canton

ABSTRACT

The use of psychoactive substances (PAS) is a major issue in today's healthcare, with a particular focus on the use of opioid analgesics. Their consumption has long-term detrimental effects on mental, somatic, and oral health.

Our case report presents a 28-year-old male who has been using PAS since the age of 14, with a dominance of opioid analgesics (tramadol and cannabis). Due to their chemical effects, combined with dry mouth and hyperacidity, the hard dental substance was completely destroyed, leading to the loss of all teeth in the upper jaw and ten teeth in the lower jaw.

Materials and Methods: After the initial examination and a series of diagnostic procedures, the patient was advised to undergo extraction of the remaining roots in the upper jaw, as well as extraction of the remaining roots in the lower jaw, endodontic treatment of two teeth, and preparation of six teeth for prosthetic rehabilitation. Following the completion of therapeutic procedures, impressions were taken for final prosthetic work.

Results: The therapeutic procedures resulted in complete oral rehabilitation, restoration of normal chewing and speech function, and the best possible aesthetic outcome. Alongside dental treatment, a consultation with an addiction specialist (neuropsychiatrist) was conducted, and recommendations for treating the current addiction were provided, ultimately contributing to greater self-confidence, self-respect, and improved quality of life.

Conclusions: PAS addicts neglect both their overall and oral health. The stigma and discrimination faced by these patients also extend to dental professionals. Continuous medical education for dental professionals in the field of addiction medicine would significantly facilitate working with this patient population.

Keywords: oral health, oral rehabilitation, prosthetic restoration, PAS, addiction